

1924 - 2016 חוה פלג ז"ל

בלדה לאישה

תרצה אתר

אפילו ענני הגובה, לא יכלו לשתיקתה
היא הביטה עד בלי שבע, היא הביטה וידעה
שכעת פורחות בעמק, שלל חבצלות הבר
ולמרות הכל, הכל נגמר.

אפילו ענני אוקטובר, הסגולים אל מול שקיעה,
לא עזרו לה אף לרגע, לא עזרו להרגע,
אף כי שוב פרחו בעמק, שלל חבצלות הבר
למרות הכל, הכל נגמר.

אפילו הספרים בחדר, הסגור והעצוב,
כבר ידעו היא לא בסדר, היא הולכת לבלי שוב
עוד פורחות הרחק בעמק, שלל חבצלות הבר
אך למרות הכל, הכל נגמר.

דברים לזכרה של חוה פלג ז"ל

חוה בצעירותה

גידי ולאה, יואב וישראלה, גל ומשה, ענבר ויניב, מיכל וגל, דותן ויסמין, ארבל, מירב ומאורי, ספיר ואלון, חובב ואופיר, עשרת הנינים, האחיות שושנה ומרים, קרובי משפחה, חברי שדות ים וכל מי שהגיע לחלוק כבוד אחרון לחברתנו חוה שנפטרה אתמול, והיא בת תשעים ושתיים שנים.

חוה, המיילדת המיתולוגית עם העיניים הכחולות והחודרות שראו עמוק פנימה, איננה אתנו עוד.

חוה לבית רוזנבוש נולדה ב- 1924 בעיירה נוגרד שבצפון גרמניה, בת אמצעית מבין שלוש בנותיהם של ד"ר איס והילדה רוזנבוש. אביה התחנך בסביבה יהודית ויועד לרבנות, אולם שנה לפני סיום בית הספר עבר לגימנסיה ופנה ללימודי רפואה, שם התיידד עם סטודנטים מתנועת "חובבי ציון", וכבר אז, ב- 1908, נתפס לרעיון הציוני. בבית החולים שבו התמחה, מספרת

שושנה, אחותה של חוה, נקרה ד"ר איס למיטתו של החולה ישראל

פיינברג, איש חדרה, וממנו שמע על נפלאות ארץ ישראל. הרופא הצעיר השהה את חלום עלייתו לארץ לטובת טיפול בחולי שחפת בעיירת כורי פחם. בהמשך קנה פרקטיקה ובית מרופא ותיק ועבר לעיירה נוגרד. אלא שמלחמת העולם הראשונה קטעה את תכניותיו, וב- 1914 גויס לשרות בבית חולים צבאי בחזית הבלגית וברומניה. את הילדה כהן, בתו של סוחר יינות אמיד, פגש ד"ר איס בנשף פורים בעיר הולדתה, שטטין, ויחד הקימו בעיירה אחוזה משפחתית ופרקטיקה גדולה מאד ששירתה את כל תושבי הסביבה. "במכונית של אבא, מספרת שושנה, נמצאו תמיד שני ארגזים עם כלים וסדינים סטריליים שאפשרו לבצע לידה או ניתוח חרום בבית החולה".

הילדה בחרה להשקיע בחינוך בנותיה ובטיפוחן, והעניקה להן ילדות מיטיבה ומאושרת.

חוה ואחיותיה למדו בבית הספר העממי המקומי. כדי לשמר את ערכי המסורת היהודית הובא מורה פרטי לבית המשפחה ולימד את הבנות קרוא וכתוב בעברית, סיפורי המקרא, מנהגים ותפילות.

באביב 1931 יצאו הוריה של חוה לחופשה בארץ ישראל. באותה חופשה נפגשו בחדרה עם ידידם משכבר הימים, ד"ר ברין, ושם החליט האב לרכוש 45 דונם של פרדס צעיר ומגרש לבניה, מתוך כוונה לעלות ארצה שמונה שנים מאורח יותר, עת הפרדס יניב פרי.

אלא שלהיסטוריה הייתה תכנית אחרת. שנתיים קודם פרץ משבר כלכלי קשה מאד בגרמניה. מפעלים התמוטטו והאבטלה גברה. מפלגות מהשמאל הקיצוני ומהימין הקיצוני הרימו ראשן וכרסמו ברפובליקה של ויימר. בקיץ של אותה שנה פעילות המפלגה הנאצית פשתה ברחובות. בעיתון מקומי של המפלגה הנאצית הואשם ד"ר איס באשמת שווא על חלקו בהתפתחות תגרה בין קומוניסט לנאצי. כיהודי גאה ואמיץ הוציא תביעת דיבה כנגד העיתון, זוכה ואף קיבל התנצלות פומבית מאותו מעליל נאצי.

בפברואר 1933 פחות מחודש אחר התמנותו של היטלר לקנצלר הוצת בנין הרייכסטאג בברלין. בהמשך זו תהיה נקודת ציון בהידרדרותה של גרמניה מדמוקרטיה ליברלית אל עבר הדיקטטורה הנאצית.

החרם שהוטל על היהודים ברחבי גרמניה לא פסח על משפחת רוזנבוש. לפני בית המשפחה עמד חייל אס אס ומנע כניסתם של אנשים, לרוב פציינטיים. מבעד לדלת האחורית הגיעו לביתם מכובדי העיירה וביקשו לחזק את ידם, אולם עוד באותו היום החליטו הוריה של חוה לעזוב את גרמניה.

תקופה קצרה אחר כך עלתה המשפחה ארצה באניית המעפילים "מרתה וושינגטון" היישר לחדרה, ואחרי שהושלמה בניית הדירה בלב חורשת האקליפטוס שברחוב אחד העם עברה המשפחה לביתם, וד"ר איס התפנה לממש את חזונו לבנות בית חולים פרטי. בית החולים הראשון בחדרה הוקם בשיתוף עם משפחת זוסמנביץ' וד"ר איס קיבל על עצמו את ניהול מחלקת היולדות והגניקולוגיה. האב דרש מבנותיו לרכוש מקצוע מכובד וראוי לאחר שסיימו את מסלול הלימודים. בשל קשיי השפה התקשתה חוה להשלים את לימודיה בגימנסיה, ונשלחה על ידי אביה לעבוד בבית החולים מתוך כוונה להכשיר אותה כאחות.

חוה (במרכז) עם שתי אחיותיה

בעזרת קשריו של ד"ר איס התקבלה חוה ללימודים בבית הספר לאחיות ב"הדסה" ירושלים, לא לפני שנאלצה לחזור ולהשלים את חוק לימודיה באופן פרטי.

בתום שלוש שנות לימוד התמחתה חוה במיילדות והשתלבה בצוות בית החולים תחת הנהלתו של אביה.

כצעירים רבים באותה תקופה שלפני פרוץ מלחמת השחרור נרתמה חוה למשימת הגיוס ובדצמבר 1947 נשלחה לקפריסין לשמש כאחות מיילדת באגף העולים הבלתי- לגאלים בבית

החולים הצבאי הבריטי. חוה תפסה את מקומה של אחות מישראל שהבריחה ליוסל'ה דרור מסורית בתוך ככר לחם בעת מאסרו, ובעזרתה חמק מהכלא הבריטי. יוסלה, כידוע, היה מעורב בהטבעת ה"אושן ויגר", וכשהגיע נטול כוחות לחוף, הוסגר על ידי דיג והושלך לכלא. באותם ימים, מספר גידי, עצרו הבריטים את ספינת המעפילים "חיים ארלוזורוב" והובילו את מי שהיה על סיפונה למחנות המעצר בקפריסין. על סיפון אותה ספינה עמד צעיר, בנו של חזן, שידע לדבר עברית ונבחר לשמש מתורגמן בין העולים שנזקקו לסיוע לבין הסגל הרפואי.

עברו מספר שבועות של עבודה משותפת והידוק הקשרים בין צבי לחוה עד שהוא עלה לארץ, והיא עוד נשאה תשעה חודשים של עבודה תובענית בתנאים קשים למדי. "היולדות הגיעו במצב ירוד מאוד, סיפרה חוה, קשה היה לשמוע את צעקותיהן לאחר שעברו הרבה סבל במחנות, ולא נשאר בהן הכוח לעמוד בחבלי הלידה".

חוה (מימין) בסיום לימודי הסייעוד

בספטמבר 1949 נערכה חתונתם של חוה וצבי בבית הוריה בחדרה ולאחריה הלכה חוה אחר צבי לשדות ים. שנתיים אחר כך נולד גידי בנם הבכור, וכעבור ארבע שנים ילדה חוה את יואב הבן הצעיר. בכל שנות ילדותם, לאורך שלוש עשרה שנים, עבדה חוה כאחות במרפאה של הקיבוץ אותה אבזרה בצידוד ממרפאתו של אביה. בתפקידה התמסרה לשרות הציבור לאורך כל שעות היממה, נענתה לכל קריאה וסעדה כל אדם שנזקק לסיוע רפואי. בראשית שנות החמישים, כשמגפת חיידק ה"פוליו" התפרצה בארץ וסיכנה את היילודים,

חוה אף יילדה בקיבוץ ארבעה תינוקות בוילה של ישכה שדמי, לימים ביתם של דרורה ויהודה שמיר, שהוסבה לחדר לידה בתנאי חירום.

בשנת 1962 עם הקמתו של בית החולים "הלל יפה" נקראה חוה לרכז את חדרי הלידה בבית היולדות. בעשרים וארבע שנות עבודתה כמיילדת בבית החולים וכאחראית חדרי הלידה זכתה ליילד אלפי תינוקות וללוות יולדות ברגעים הגדולים והמכוננים בחייהן. חוה זכתה ליילד גם את תשעת נכדיה, גאוותה הגדולה. חברות שדות ים זכו לליוויה ולהשגחתה, ובצר להן אף זכו לתמיכתה המורלית.

באותם רגעים היו גם אלו שהצליחו לראות לחלוחית בעיניה הכחולות, ומעטה הקשיחות והדריכות נמס כלא היה.

באותן שנים ארוכות עד ליציאתה לגמלאות חוה לימדה, הדריכה והכשירה דורות של מיילדות. לצד המסירות לעבודה חוה ניהלה חיי משפחה, ועמדה לצדו של צבי בקשריו עם דנמרק. ביתם של חוה וצבי עמד פתוח לאירוח השגרירים הדנים וראשי המדינה. יחד יצאו להרצאותיו של צבי מידי שנה בדנמרק. כמו כן הם הרבו לטייל ברחבי הארץ ובעולם, וכך חוה זכתה לממש את אהבתה לטבע ולארכיאולוגיה.

בשנים האחרונות חוה הלכה ודעכה וזנקה לליוויה של מרלין, המטפלת הפיליפינית המסורה. הדיבור הצטמצם לכדי מילים בודדות, אך העיניים הכחולות היטיבו לתקשר. אתמול בערב אפסו כוחותיה. חוה עצמה את עיניה לעולמים.

יהי זכרה ברוך ושמור בתוכנו.

כתבה: אביטל שחר

פרידה

פרידה היא תמיד קשה בטח מאמא.

למעשה, אימא, נפרדתי ממך לפני זמן.

התקופה האחרונה הייתה בהחלט לא קלה בטח לך, וגם לנו. זה זמן שהתקשורת הייתה חלקית, הכרת אותנו וגם הגבת בתנועות ראש אך היה מעט מאד מלל. ניסינו גידי ואני לעשות את הטוב ביותר עבורך בדרכנו. אתכם הנוכחים אני רוצה לשתף באיך אני זוכר את אמא.

אז ראשית זה תמיד העיניים הכחולות ומבט של סקרנות, ואת התכונה הבולטת של אמא שזה יכולת ההסתגלות שלה. אמא באה מבית טוב של רופא יהודי בגרמניה שהיה ציוני מאוד וגם פיקח. כבר בשנת 1929 הוא הבין מה עומד לקרות באירופה, ובשנת 1933 עלה לארץ עם כל המשפחה, כאשר התוכנית שלו היתה לבנות כאן בית חולים פרטי, עוד לפני שהיתה כאן מדינה. הוא התאהב באזור ובחר בחדרה לבנות את ביתו ואת בית החולים. אין ספק שזו יוזמה הירואית בתקופה שלרוב התושבים לא היה ממש מה לאכול והם היו עסוקים יותר בהשרדות.

עבור אמא המעבר מגרמניה והתנאים שם לחיים חדשים בארץ היו קשים. לימוד השפה וההשתלבות בחברה לא עבר בקלות.

אך היא בדרכה התגברה, סיימה את בית הספר היסודי והתיכון ואז בעצה אחת עם סבא איס -אביה פנתה להדסה הר הצופים לבית הספר לאחיות.

משם לקפריסין ההכרות עם אבא, חזרה לארץ והקמת הבית המשותף בשדות ים.

אמא לא תמיד הייתה שלמה עם רעיון הקיבוץ. השותפות והקומונה לא היו דרכה. היו לה חשבים יותר התא המשפחתי, הקריירה והמקצוע. אמא הקימה את המרפאה בקיבוץ כאשר נקודת השיא הייתה ארבע לידות שהיא ילדה כאן לבד ללא צוות רפואי נוסף בזמן שבארץ הייתה מגפת פוליו. היה לה קשה לעזוב אותנו לעיתים קרובות כאשר קראו לה למרפאה.

ולכן מהר מאוד היא יצאה לעבודה בחוץ, בבית החולים, בהחלט דבר שלא היה מובן מאליו לנשים באותה תקופה (1963). אימא הייתה אחראית חדר לידה וניהלה את המקום במקצועיות רבה והרבה מסירות. לימים עברה גם להוראה בבית הספר לאחיות.

לצד החיים המשותפים עם אבא, אימא שוב מסתגלת לנושא הבעור בו - הקשר עם העם הדני. אמא

עם הילדים והנכדים

מסיימת יום עבודה בבית החולים ואז מתפנה לאחר אורחים מדגמרק שהיו כל הזמן בבית. היא לומדת לבד את השפה הדנית ומפתחת לעצמה קשרים חדשים. לאחר היציאה לפנסיה ופחות או יותר באותה תקופה הפרידה מאבא. אמא מוצאת את דרכה בקיבוץ ומסתגלת מהר מאוד למציאות החדשה, מפתחת לעצמה תחביבים רבים, מקום עבודה חדש - המתפרה, חברות ומפנה הרבה זמן למשפחה והנכדים. אמא הסתפקה במה שיש, לא היו לה טענות היא לרוב השתדלה להסתכל על חצי הכוס המלאה ובהחלט יש על מה. משפחה ענפה, נכדים ונינים, המפגשים

המשפחתיים במיוחד בחנוכה עם הוופלים המיוחדים של "סבתא אומי".

אני מבקש להודות לכל מי שליווה אותנו לאורך התקופה בבית הסייעודי, במרפאה ומוסדות הקיבוץ כולם נתנו מעל ומעבר. אציין את מרלין שבמשך 5 שנים ליוותה את אמא בביתה והשתדלה מאוד להנעים את התקופה.

מרלין בחרה לחזור לפיליפינים לפני חודשיים. כאשר אמא כבר התגלגלה מבית חולים אחד לשני והייתה סיעודית מאוד.

תודה לכם שבאתם להיות אתנו בשעה זו.

נוחי על משכבך בשלום.

שלך יואב.

אמא שלנו ידעה הרבה דברים, לשחרר היא לא ידעה.

"כולנו גויסנו לכל החיים, משורה ישחרר רק המוות" כך נאמר בשיר וכך היה.

היא תמיד דאגה שמא לא כל הקצוות קשורים. כמי שגדלה בבית "יקי" נוקשה, הפנימה היטב את המסגרת.

היא נהגה לומר: "אני לא אמא וסבתא מחבקת אבל זה לא אומר שאני לא אוהבת".

המחשבה שלה היתה גון קונפורמית, היא חשבה מחוץ לקופסא.

כשהיתה בכיתה ה', העיף אותה המורה לטבע מהשיעור. היא התווכחה איתו וטענה שכל אחד רואה

אחרת את הצבעים. המורה התעקש שכחול הוא כחול והיא לא וויתרה.

אני זוכר שהציעה שלכל מכונית תהיה אפשרות חניה עם גלגלים משוגעים ב-90 מעלות לכיוון התנועה.

מישהו עוד יעשה מזה אקזיט.

עגנון כתב: "בדמי ימיה מתה אמי. מעט ורעים היו ימי שני חייה".

אז זהו שאצלה זה היה בדיוק הפוך.

היא האריכה שנים והיתה מאושרת. שמחה בחלקה.

לא תמיד הכל היה על מי מנוחות אך כשמסתכלים מכאן רואים שהתמונה הכוללת מאוד חיובית.

היא לא נתנה לצער ולאכזבות לשבש את מהלך חייה וידעה למצוא נתיבות חדשים בכל מצב.

בימי חוליה הארוכים סעדנו אותה כמיטב יכלתנו.

תודה לכל מי שתמך ועזר.

נוחי על עפרך מול הים הגדול שכה אהבת.

שלך גידי.

סבתא חוה

עם הנכדים

סבתא שלנו יקרה ואהובה, עם העיניים
הכחולות הטובות, והידיים הרכות
והעדינות...
בשביל כולנו היית הסבתא האחרונה,
ולצערנו הגיעה העת להיפרד.
היה לנו מאוד קשה לראות אותך הולכת
ודועכת בתקופה האחרונה, נחלשת
ומיטשטשת.

היה קשה בעיקר לאור דמותך החזקה כל
כך, כמו סלע איתן למרות הסערות שעברת בחייך, ועוד יותר בגלל הידיעה - שלך קשה לשאת את עצמך
כך, והיית רוצה כבר לסיים עם הכל כשאת באיתך.
למזלנו, הזכרונות הרבים ממך עדיין חזקים וגוברים על הכל, ולנצח נזכור אותך כפי שהיית במיטבך.
תמיד אמרו לנו, ההורים ובכלל חברי הקיבוץ, שמשוהו השתנה בך בעקבות ה"סבתאות", התרכך...
בצד אין סוף הסיפורים על האישה החזקה שהיית - נערה קשוחה שעלתה עם משפחתה רגע לפני
השוואה, לארץ שכל כך שונה מנוף ילדותך, נערה שבחרה במקצוע תובעני בו כל יום מגלים עולם חדש
שנולד, אחות שנשלחה לקפריסין, קרייריסטית, אחראית מחלקת יולדות ומיילדת בחסד, קיבוצניקית
חלוצה...
אנחנו הכרנו צד אחר שלך - סבתא אוהבת, כן מחבקת וכן מנשקת, מזמינה אבל לא לוחצת, מקבלת אותנו
כמו שאנחנו, מכבדת את הבחירות שעשינו בחיים, ותמיד יקית שמקפידה על הליכות ונימוסים.
כולנו חיכינו שתחזרי ממסעותיך בחו"ל, עם תמונות מעניינות וסיפורים קסומים וכמובן מתנות מיוחדות
אופייניות לכל מדינה ולכל אחת סיפור מיוחד.
אהבנו לשחק במשחקים הגרמנים/דנים כמו נמלת המרינוטה והקוביה הירוקה המתפרקת, ולשמוע אותך
מספרת על הנזל וגרטל והכושים...
על אף שלא היית מהסבתות שעומדות כל היום במטבח - יש לנו זכרונות ברורים וחדים של ריחות
וטעמי האוכל שלך - הסלט והחביתה עם הבצל, הצדפות ואפילו הלייברפוסטה (שאני אישית לא סבלתי
אבל כולם היו מחכים דרוכים כשמישהו היה חוזר מסקנדינביה ופותח את הקופסא) ארוחות בראנץ'
בשבת עם חצי אשכולית וחצי קילו סוכר מעל...
חיכינו כולנו למפגש הדו-שנתי אצלך כולם יחד - בחנוכה ובאזכרה של סבא, עם הכלים היפים, והוופלים
המיוחדים רק לנו... ואנחנו מקווים שההורים שלנו יצליחו לשמור על המסורת המלכדת הזאת.
זו ההזדמנות להודות לגידי ואבא, ולומר להם כמה אנחנו מעריכים אותם על ההתמודדות בחודשים
האחרונים, ועל המסירות והדאגה הרבה לסבתא.
סבתא שלנו, ידענו שהיום הזה יגיע... אבל הוא בכל זאת קשה כל כך, ונשארה רק תקווה שהלכת
מאיתנו כשאת יודעת כמה כולנו מוקירים ואוהבים אותך...

באהבה, מאיתנו הנכדים